

A NAGY KALAND

XI.

A Csojalszán-hegyen

Mit tehet egy szegény egyedülálló turista, ha valamely idegen ország ismeretlen városába veti a sors?

Megkeresi a városka legmagasabb épületét, felfáskozik a tetejére és szétnéz a tájon. Kiszemeli az érdekesebb látnivalókat, kirándulási lehetőségeket, majd gyors vázlatot készít megközelítésükről.

En is így tettem, mikor hosszúra nyúlt kínai utazásomról hazatérően Mongólia fővárosában, Ulan Batorban néhány napra megszakítottam utamat. Felmentem az öreg Altáj-szálló padlására, s mikor kilestem a pókhálós padlásablakon, tekintetem egyszerre egy erdőkoronával díszített hegyvonulatra esett. E padlás egyben elhatározást is jelentett: holnap ezt a vidéket, a mongol nép hősi fiáról, Csojalszánról elnevezett hegyet keresem fel...

Egynapi étellel s a nélkülözhetetlen foto- és filmfelvevő gépekkel felszerelve indultam útra másnap kora reggel. A naptár már májust jelzett, de a fagypontra alatti hőmérséklet és a hóhelyeket sodró északi szél egyáltalán nem keltette bennem a tavasz érzését.

A város központját jelentő modern, melegvízfűtéses, több emeletes házakat elhagyva, egyszerre a „jurtá negyedben” találtam magamat. A százezres lakosú főváros népének mintegy kétharmada ma is jurtában él. Idegen számára ez az első pillanatban furcsának tűnik. A jurtákat azonban nem lehet párhuzamba hozni a magyarországi Horthy-időszak Mária Valéria-telepének nyomortanyáival. A jurta speciális mongol „lakás-típus”, mely évezredek során a helyi természeti adottságoknak (zord klíma, vándorló pásztor élet a fátlan pusztaságokon stb.) legjobban megfelelő formában kialakult. A fehér ponyvából készült kör alakú sátrakat belül vastagon kibélelik gyapjúlemezekkel, prémekkel és szőnyegekkel. Középen van a modern tűzhely, melynek kéményét a sátor tetejét képező 6—8 szögletű ablaknyílás közepén vezetik ki. Az Ulan Bator-i jurtákból szabályos utcákat képeztek ki, ahol esténként jobb a közvilágítás, mint Budapest egyes mellékutcaiban. De a villanyt bevezették valamennyi jurtába is és a legtöbb jurtában rádió is szól...

Utam most a jellegzetes kínai stílusú kolostor-épületek mellett vezet el. Alig négy évtizeddel ezelőtt még itt székelte a mongol főháza, a hatalmas ország mindenható egyházi és egyben világi ura. Az elmúlt évtizedekben a legegyszerűbb mongol pásztor előtt is világgossá vált, hogy az imakerek pergetése és a lámakolostoroknak ajándékozott marhák nem teremtik meg számára a boldogabb életet. Ehhez „más” kell, s ez a „más” most van fejlődésben, kialakulóban.

A lámák uralma megszűnt, de még mindig lépten-nyomon találkozik az ember piroskaftános, sárgasapkás öreg

Jurták Ulan-Batorban, háttérben lámakolostor

buddhista szerzetesekkel. Nem is nagyon haragszanak érte, ha az ember lefényképezi őket.

A város szélén folyik a Tola folyócska, hátán hordja még a szigorú tél terhét, a méteres jégpáncélt. Az egyik partreszen a jég felszakadt és előcsillant a folyó kristálytisza vize. Itt éppen egy élénk piros színű, selyem vattaruhás, csinos mongol kislány merte a vizet vedrébe.

A folyón túl, a várostól délre, előbb egy kis dombocskára kapaszkodtam fel, ahol Csojalszán emlékműve áll. Az emlékmű oldalán levő dombormű a mongolok jápanok elleni hősi harcának egyik csatájára emlékeztet.

Visszaereszkedtem a Tolába ömlő kis Jajszen-patak völgyébe és ennek ellenében folytattam utamat. Kissé felkapaszkodtam a hegyoldalba, hogy néhány felvételt készítek az ott legelő „tevenyájról”. Őrjöjük, egy közepkorú mongol férfi sietett hozzám, s barátságosan rázza meg kezemet. Szemem irigykedve csillan meg új ismerősöm oldalán fityegő Exacta-Warex fényképezőgépén. Mongol barátom elkísért a közeli, alig 50—60 jurtából álló falucskáig, ahol meghívott jurtájába. A jurta oldalánál egy vadonatúj Jafa 250-es motorkerékpárt pillantottam meg. Azt mondja, hogy ezen jár le a városba bevásárolni vagy színházba.

Mindezen már nem csodálkoztam. Mikor az első Skodákat és Moszkvicsokat, no meg Jáváltak a jurták oldalánál megpillantottam, nem akartam hinni a szememnek. De jómagam is hamar meggyőződhettem, hogy a mongol nép életszínvonala vetekszik a legfejlettebb népi demokratikus országok lakóinak életkörülményeivel. E kis nép nagy országáig igen gazdag ásványi kincsekben és állatállományuk oly nagy, hogy minden egyes lakosra 25—30 db jut.

Hiába ellenkeztem, mongol barátom — barátságunk megpecsételéseképpen — búcsúzáskor belém erőszakolt egy kupica erős archi nevű mongol pálinkát, de a hideg, jeges szél a hegyremászás közben hamar kiverte a fejemből a bódultságot.

Elértem az erdőszegélyt, de, ó jaj, a szerencsétlen fák — május ellenére — még csak nem is rügyeztek. Ezeknek is, akár az embereknek, egész életük küzdelem a zord természettel, a téli 40—50 fokos hideggel és a csapadék-szegénységgel. Úttalan utakon, egyre nagyobb hóban, kora délután értem el a gerinc legmagasabb pontját mintegy 2400 m magasságban.

Északra, a Tola széles völgyében terül el Ulan Bator bádogtetős 2—3 emeletes épülettömbjeivel és az ezt minden oldalról övező, sok ezer fehér gombának tűnő jurtájával. Nyugat felől néhány hosszasan elnyúló tevekaráván közeledett, állatbőröket szállítottak az átvevőhelyre. Délre, és tovább a város mögött, kopasz erdőkkel fedett, hasonló magasságú hegyek sorakoznak. Érdekes azonban, hogy csak a várost körülvevő hegyeken vannak kisebb erdők, távolabb ezer kilométereket lehet vándorolni a kietlen dombokon és pusztákon, míg egy fára akad az ember.

A Jajszen-patak völgyét nyugatról övező gerincen indultam vissza. Közben hol kiderült, hol havazott. Néhány vad pásztorcutya akadt az utamba, de egy-egy jól irányzott kődobás búcsúzásra készítette őket.

A város előtti utolsó kies gerincpúpon öreg mongol bácsival akadtam össze. Nomento Budának hívják és az egyik Ulan Bator-i iskola tanítója. Kitűnően beszélt oroszul, így sok érdekes dolgot tudtam meg tőle. Mesélt a mongol nép nagy fiának, Ulan Batornak hősi harcairól, a japánok 1939. évi betörésének visszaveréséről, mai életükről, jövőjükről. Mesélt a vad Tola folyóról s a hegyről, melyen jártam, s amelyet az öregek még Bagdolámá néven emlegetnek... Végül bekísért házába, egy csupa-szőnyeg 2 szobás központi fűtéses lakásba.

Az egész kirándulás az ellentétek jegyében zajlott le. Tavasz és hóvihar, nomád pásztor és Exacta-Warex, ősi jurták és modern luxusautók! Igen, ez Mongólia, a nagy történelmi átalakulás hazája. Amikor ez a nép közel

Barlangi hírek

A világ tíz legmélyebb barlangjának legújabb jegyzéke

A nemzetközi barlangkutatás állandó fejlődése, a kutatási módszerek és eszközök rohamos tökéletesítése folytán egyre sűrűbben változik a világ leghosszabb és legmélyebb, feltárt barlangjainak sorrendje, amely eddig szinte évtizedekig állandó volt.

A hazai természetjáró és barlangkutató körök tájékoztatása érdekében időnként közöljük az elért „csúcseredmények” állását. Ez alkalommal az 1959. évi állapotnak megfelelően soroljuk fel a tíz legmélyebb barlangot.

1. Gouffre Berger (Franciaország)	1128 m
2. Grotta di Piaggia-Bella (Olaszország)	689 m
3. Gouffre de la Pierre Saint-Martin (francia—spanyol határon)	689 m
4. Réseau de la Dent de Crolles (Franciaország)	603 m
5. Antro di Corchia (Olaszország)	553 m
6. Gouffre Pierre (Franciaország)	540 m
7. Anou Boussouil (Dzurdjura, Algéria)	539 m
8. Geldloch (Ausztria)	524 m
9. Fledermaushöhle (Ausztria)	517 m
10. Grotte-Gouffre de Chevrier (Svájc)	504 m

A legközelebbi (III.) Nemzetközi Barlangkutató Kongresszust az osztrák kutatók rendezésében 1961-ben tartják Bécsben, Salzburgban és Obertraunban. **K. H.**

A V. Meteor barlangkutatói nyári expedíciójuk során felkeresték a Domica-barlang felfedezőjének, Ják Majkónak kutatótáborát Szilice közelében. A neves csehszlovák barlangkutató jelenleg a Szilicei-fennsík déli részének víznyelőit és barlangjait kutatja, melyeknek nagy része — megállapítása szerint — egyetlen kiterjedt rendszerhez tartozik. A magyar csoport érdeklődéssel tanulmányozta a csehszlovák kutatók munkamódszereit és felszereléseit.

A lengyel Akadémiai Barlangkutató Egyesület sikeres norvégiai expedíciója után ez év őszén hosszabb jugoszláviai kutatómunkára utazott. Budapesten átutazóban lengyel barátaink, a V. Meteor Barlangkutató Csoportja vendégként megtekintették a főváros nevezetességeit és a Szemlőhegyi-barlangot.

Új szakasszal bővült a Mátyáshegyi-barlang

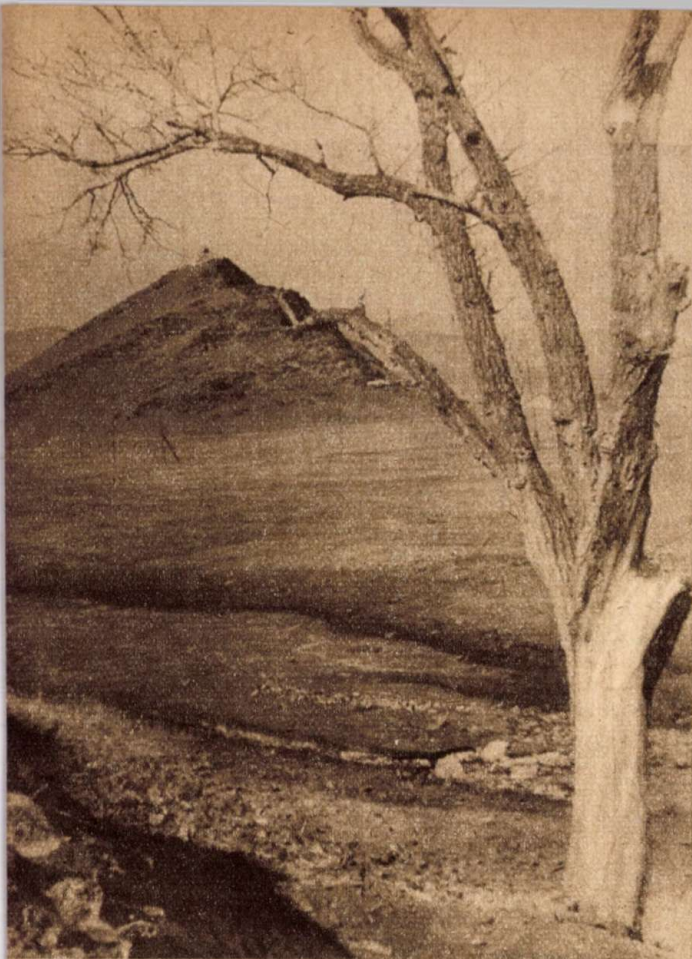
A barlangi balesetek folytán hírhedté vált Mátyáshegyi-barlanggal kapcsolatban ezúttal jó hírt közlhetünk.

A V. Meteor TE barlangkutatóinak lelkes feltáró munkája folytán Magyarország negyedik legnagyobb barlangja újabb szakasszal bővült.

A V. Meteor kutatói — Rónai Miklós, Barátosi József és társaik — a Sárdagasztó szűkületén áthatolva, a mögötte levő hasadékban mintegy 30 métert felfelé traverzáltak, ahol vízszintes járatra akadtak. Ez egy korróziós gömbüstökkel borított fülkébe vezet, melyet Dohányzóznak neveztek el. A járat folytatását omlás zárta el. A brigád nekilátott az omlás kibontásának. Munkájukat november 1-én siker koronázta. A kibontott nyíláson és a Viharpatkónak elnevezett kanyarodó szűkületén keresztülpréselődve, minden kétséget kizáróan szűz szakaszba jutottak, mely felfelé tágasabb üregbe, a Meteor-terembe vezet. A járat falai pecten-héjakban, tengeri sün töredékekben és egyéb ősmaradványokban igen gazdagok. A járat ezután az általunk „Nyugati Omladékos folyosó”-nak elnevezett barlangrészbe vezet, melyen át egyrészt a „Kígyó-terembe” lehet jutni, hol a falon kígyóra emlékeztető cseppköleflyás látható, másrészt a „Lapítóba”, melyet november 22-én bontottak ki a kutatók.

A nehezen bejárható új szakasz hosszát, a november végi legújabb feltárásokkal együtt 150—200 méterre becsülhetjük. Ezzel a Mátyáshegyi-barlang összes ismert járatainak hossza már megközelíti a 3 kilométert.

Dr. D. Gy.

Csojbalzán emlékmű a kopasz hegytetőn (Szerző felv.)

négyszáz évvel ezelőtt a szocializmus építésének útjára lépett, ősközösségi nomád pásztor nép volt. Ezredéveket kell most átugrania és a gyors ütemű átalakulás az egyszerű turista számára az első pillanatban lehetetlennek tűnő ellentéteket mutat.

Mai utolsó túraleírásommal búcsúzom is kedves olvasóimtól. Közel 40 000 km-es viszontagságos utazásom temérdek élményéből, benyomásaiból igyekeztem egy kerek csokorralátó átnyújtani a Természetjárás hasábjain keresztül.

Remélem, hogy kínai túraleírásaim egyszerű sorai mögött mindannyian érezték azt a hatalmas történelmi változást, ami e 680 milliós nép földjén napjainkban lezajlik. A „nagy kaland” vagy helyesebben a nagy tanulmányút háttérben ott lüktetett egy újjászülető csodálatos nép, melynek káprázatos méretű felemelkedése az elkövetkező évtizedekben világtörténelmet formáló erő lesz.

Balázs Dénes

